

Vlaamse exportcontrole: een blinkend net met veel te grote mazen

Kritische bedenkingen bij het Jaarverslag Wapenhandel 2021

In het 'Jaarverslag Wapenhandel 2021'¹ worden de Vlaamse in-, uit- en doorvoervergunningen van defensiegerelateerde producten in 2021 besproken. Naar aanleiding van de bespreking van het jaarverslag in het Vlaams Parlement, staat Vredesactie in deze nota stil bij de beperkingen van het exportcontrolebeleid. Want tot op de dag van vandaag zijn er belangrijke beperkingen. Het volume wapens dat daardoor aan een effectieve controle ontsnapt is groot.

Exportcontrole in het Vlaams gewest: theorie versus praktijk

Dat er controle gebeurt op de export van defensiegerelateerde en dual-use goederen is niet louter een politieke keuze, maar volgt uit juridische verplichtingen om mensenrechten te respecteren en te beschermen en om het het internationaal humanitair recht te doen naleven. **De positieve verplichtingen die volgen uit het 'recht op leven'** vereisen dat staten zorgen voor een adequate regulering van potentieel levensbedreigende activiteiten, waar wapenhandel zeker onder valt. Ook de controle op de toepassing van die regulering vloeit voort uit deze verplichting.

Staten zijn daarom nog niet verantwoordelijk voor elk slachtoffer ten gevolge van het gebruik van het uitgevoerde militaire materiaal, maar een gebrekkige wetgeving of een onvoldoende effectieve controle is wel degelijk een schending van het 'recht op leven'. Concreet betekent dit bij het verlenen van exportvergunningen een **effectieve en voldoende grondige inschatting moet gebeuren van het risico** op strijdigheid met de exportcriteria in het Europese Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB en het Wapenhandeldecreet. De wetgeving moet garanderen dat zulk een risicocontrole plaatsvindt.

¹ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/jaarverslag-wapenhandel>

De **geval per geval toetsing** aan de beoordelingscriteria bij een vergunningsaanvraag betekent niet dat de weigering van een vergunning enkel mogelijk is wanneer aangetoond kan worden dat specifiek materiaal effectief zal gebruikt worden voor een inbreuk op mensenrechten of het internationaal humanitair recht. Het gaat om een risicobeoordeling van toekomstig eindgebruik, niet om het bewijs van reeds plaatsgevonden inbreuken. Dit laatste zal wel een doorslaggevend argument opleveren om een vergunning voor gelijkaardig materiaal te weigeren, maar het is geen vereiste voor een weigering.

De risicobeoordeling kan uitgaan van een hele reeks elementen, waaronder het gedrag van de eindgebruiker en de mate waarin die mensenrechten, het internationaal humanitair recht en andere internationale verplichtingen (zoals wapenembargo's) respecteert. Zulk gedrag op zich kan voldoende objectieve aanwijzingen geven van het bestaan van het risico, zonder dat eerst een verband met het concrete uitgevoerde materiaal moet aangetoond worden.

Het thematisch hoofdstuk van het Jaarverslag Wapenhandel 2021 licht de geldende **algemene beleidslijnen** toe over export naar bepaalde landen. Die beleidslijnen zijn gebaseerd op dat algemeen gedrag: de mate waarin regimes internationale verplichtingen respecteren. Ook andere landen hanteren gelijkaardige beleidslijnen, zoals Nederland onder de vorm van een *presumption of denial* voor de uitvoer naar bepaalde landen of eindgebruikers.

Een effectieve controle is er één die niet pas in actie schiet als in de media schandaal wordt gesproken over de betrokkenheid van uitgevoerde militaire goederen bij problematisch eindgebruik, maar één die er in slaagt om preventief te werken en vergunningen weigert als er duidelijke aanwijzingen zijn van problematisch gedrag. In die zin beschouwen wij het gebruik van algemene beleidslijnen, die gemotiveerd zijn op basis van zulk algemeen gedrag, als een positieve stap richting een effectievere controle. De dienst Controle Strategische Goederen kondigt ook aan dat ze vanaf nu op haar website een systematisch geactualiseerde toelichting bij de geldende algemene beperkende maatregelen en algemene beleidslijnen zal publiceren. Ook deze transparantie over gehanteerde beleidslijnen juichen we toe.

Desondanks voldoet het Vlaamse exportcontrolebeleid nog niet aan de verwachtingen om effectief het 'recht op leven' en het internationaal humanitair recht te beschermen. Want we moeten vaststellen dat de voorgestelde beleidslijnen in de praktijk niet toegepast worden op het uitgevoerde militaire materieel.

Hieronder lichten we de twee pijnpunten toe die die ervoor zorgen dat het grootste deel van het uitgevoerde materiaal aan de exportcontrole op het finale eindgebruik ontsnapt, beide geïllustreerd met concrete cases.

1. Ongekend of ongecontroleerd?

De industriële eindgebruiker als excuus

De Vlaamse wapenindustrie produceert in grote mate onderdelen die vervolgens door 'systeemintegratoren' in grotere wapensystemen geïntegreerd worden. Dit is de reden waarom een groot deel van de vergunningen uitgaan van defensiegerelateerde industrie als "eindgebruiker". Het Vlaams Vredesinstituut benoemt deze situatie als 'onbekend eindgebruik'. Vredesactie stelt helaas vast dat in vele gevallen het eindgebruik wel gekend of kenbaar is, maar dat de Vlaamse overheid weigert om met die informatie rekening te houden. In die gevallen is er dus eerder sprake van **ongecontroleerd eindgebruik** in plaats van ongekend eindgebruik.

'Deze situatie doet wel niets af van de controle', lezen we hierover op pg 56 van het jaarverslag. Het verslag geeft daarvoor enkele argumenten.

Ten eerste zou de controle effectief blijven omdat een vergunningsaanvrager de verplichting heeft om alle informatie over eindgebruik en eindgebruiker mee te delen en dat deze informatieverplichting blijft gelden tijdens de geldigheidsduur van de vergunning. Klopt, maar dat leidt enkel tot effectieve controle wanneer de Vlaamse overheid de **informatie evalueert en op basis daarvan ingrijpt**. In het geval van de uitvoer van de A400M, dat we hieronder verder toelichten, stellen we vast dat het vermelden van Turkije als eindgebruiker in het eindgebruikerscertificaat geen aanleiding was om maatregelen te treffen toen problematisch eindgebruik geconstateerd werd.

Ten tweede stelt het jaarverslag dat de mogelijkheid bestaat, en in bepaalde gevallen de verplichting, om de opgegeven eindgebruiker (in dit geval dus de industriële bestemming) te vragen zich ertoe te verbinden om voor wederuitvoer de toestemming daarvoor aan de Vlaamse regering te vragen. Ook is er een notificatieverplichting als er sprake is van wijziging van doel of bestemming of van wederuitvoer. Maar opnieuw garandeert dit enkel een effectieve controle wanneer de Vlaamse regering bereid is om in te grijpen op basis van die informatie.

Tenslotte verwijst het jaarverslag naar het feit dat de uitvoer gaat naar lidstaten van de Europese Unie en dat die gebonden zijn door een zelfde juridische kader. De Vlaamse regering heeft bij monde van minister-president Jambon herhaaldelijk de stelling geponeerd dat de richtlijn 2009/43 verbiedt om bij de overbrenging van niet-essentiële onderdelen naar een systeemintegrator voor die onderdelen uitvoerbependingen op te leggen, en dit wordt in dit verslag herhaald. Deze stelling is gebaseerd op een twijfelachtige lezing van art 4, lid 7 richtlijn 2009/43/EG dat stelt:

7. De lidstaten bepalen de voorwaarden van de overdrachtsvergunningen voor onderdelen op basis van een beoordeling van de gevoeligheid van de overdracht volgens onder meer de volgende criteria:

- a) de aard van de onderdelen in relatie tot de producten waarin zij worden opgenomen en in relatie tot eventueel eindgebruik van de eindproducten dat aanleiding tot bezorgdheid geeft;
- b) de betekenis van de onderdelen in relatie tot de producten waarin zij worden opgenomen.

De lezing van dit artikel door de regering en de dCSG is twijfelachtig omdat ze eraan voorbijgaat dat ook de relatie tot het eindgebruik als onderdeel van de de gevoeligheidsbeoordeling vermeld wordt. Daarenboven geeft het artikel een niet-exhaustieve opsomming van relevante elementen voor die beoordeling (vandaar de woorden 'onder meer'). **De Vlaamse regering behoudt dus wel degelijk de mogelijkheid om in te grijpen en uitvoerbepalingen op te leggen.** Het enige dat ontbreekt is politieke wil. Redenen om in te grijpen zijn er daarentegen wel, zoals we verderop zullen uiteenzetten.

Het gevolg van bovenstaande is dat **de voorgestelde beleidslijnen op een groot deel van de uitvoer niet toegepast worden.** Ook niet wanneer er voldoende informatie over het finale eindgebruik voorhanden is en op basis daarvan uitvoerbepalingen opgelegd kunnen worden die het problematisch eindgebruik kunnen voorkomen. De beleidslijnen worden zo uitgehold tot een vorm van window dressing. De Vlaamse regering verzaakt zo aan haar zorgplicht op basis van het 'recht op leven'.

CASE 1 – Beleidslijnen in de praktijk:

De uitvoer van de A400M naar Turkije

De beleidslijn voor Turkije houdt in dat volgende zaken niet worden toegestaan:

- de overbrenging, de uitvoer en de doorvoer van defensiegerelateerde producten met vastgesteld eindgebruik in Turkije;
- de uitvoer van dual use-producten met een risico op militair gebruik in Turkije.”

We veronderstellen dat hiermee eindgebruik door de Turkse strijdkrachten wordt bedoeld, inclusief buiten het Turkse grondgebied.

In het thematisch hoofdstuk van het jaarverslag wordt gesteld dat er ten aanzien van Turkije een algemene beleidslijn gehanteerd wordt sinds 2019. De aanleiding was de Turkse interventie in Noord-Syrië en de bezetting die daarop volgde.

Daarbij komt dat Turkije zich de laatste jaren ook actief mengt in andere conflicten, en dit vaak in strijd met geldende wapenembargo's. Sinds 2019 levert Turkije grote hoeveelheden wapens aan één van de strijdende partijen in Libië, de regering van het 'Nationaal Akkoord', en mengde het zich steeds actiever in het conflict met eigen militairen. Dit alles in strijd met het door de VN Veiligheidsraad afgekondigde wapenembargo. Vanaf 2020 worden ook A400M-vliegtuigen ingezet voor die wapenleveringen en heeft Turkije de de facto controle over de militaire luchtmachtbasis Al Watiyah. De embargo-schendingen door Turkije werden uitgebreid gedocumenteerd door het VN expertengroep dat toeziet op dit embargo.²

Hetzelfde was merkbaar in Azerbeidzjan. Vlak voor de hervatting van actieve gevechten op 27 september 2020 in een nieuwe oorlog rond Nagorno Karabakh vonden een hele reeks vluchten plaats tussen Turkije en Azerbeidzjan, met onder meer de Turkse A400M-vliegtuigen. Daarbij werd een heel arsenaal aan Turkse wapens geleverd die vervolgens in de oorlog zijn ingezet. Ook tijdens de oorlog bleven die wapenleveringen via militaire vluchten plaatsvinden. Dit ondanks het door de OVSE afgekondigde wapenembargo tegen Azerbeidzjan en Armenië, waar ook Turkije door gebonden is.

bron: OCCAR

De voorbije jaren heeft Vredesactie herhaalde malen gewezen op de geplande productie en levering van een nieuwe A400M aan Turkije en dat de levering van die onderdelen in strijd is met de uitvoercriteria.

² Zie de rapporten op <https://undocs.org/S/2019/914> en <https://undocs.org/S/2021/229>

Op 29 maart 2022 werd het vliegtuig geleverd aan Turkije³. Via trackingwebsites kon vastgesteld worden dat op 18 april een Turkse A400M met registratie 21-0118, maw het pas geleverde vliegtuig, landde op de luchthaven van Misrata⁴. Na terugkeer naar Turkije ging het vervolgens op 22 april naar de eveneens in Libië gelegen Al-Watayah luchtbasis⁵. De nieuw geleverde A400M werd dus al snel ingezet bij de Turkse schendingen van het wapenembargo tegen Libië en het is niet bij die vluchten gebleven.

Deze schendingen van het wapenembargo waren voorzienbaar en effectief te voorkomen door tijdig de nodige uitvoerbeperkingen op te leggen bij de vergunningen in het kader van het A400M-project.

Minister-president Jambon stelde eerder dat het eindgebruik niet gekend is en te kennen is omdat de onderdelen voor de A400M in bulk geleverd worden. Het is dus niet per individueel component gekend in welk specifiek vliegtuig dit verwerkt zal worden. Ons inziens is dit een drogreden: het is perfect mogelijk om een uitvoerbeperking te hechten aan de gehele vergunning en die beperking te laten gelden voor alle onderdelen. Anders redeneren betekent dat er een loophole wordt voorzien in het decreet: voeg goederen met verschillende eindgebruikers in één aanvraag samen om een vergunning te krijgen voor een export die in een afzonderlijke aanvraag niet toegestaan zou worden. Als die stelling als een juridische realiteit aangenomen wordt, dan kan moeilijk van een adequaat regelgevend kader gesproken worden.

Tijdens een door Vredesactie aangespannen rechtszaak werd een eindgebruikerscertificaat behorend bij één van de gecontesteerde vergunningen overhandigd. Daaruit blijkt dat op het certificaat duidelijk aangegeven is naar welke eindgebruikers de producten gaan en waarvoor ze dus vergund worden. Het was met andere woorden perfect mogelijk voor de Vlaamse regering om de vergunning niet te verlenen of aan te passen voor één van die eindgebruikers en een daaraan aangepast eindgebruikerscertificaat te laten voorleggen. Anders redeneren komt neer op de functie van zo'n eindgebruikerscertificaat ontkrachten.

Turkije staat expliciet vermeld als één van de eindgebruikers op dit certificaat (zie uittreksel). Als eindgebruiker worden de 'Participating Countries', waaronder Turkije, en Maleisië als bijkomende klant aangeduid.

Daarnaast worden nog een aantal andere mogelijke klanten/eindgebruikers vermeld, waarvoor eerst nog een specifieke toestemming moet gegeven door alle deelnemende landen.

3 <http://www.occar.int/a400m-delivery-final-turkish-aircraft?redirect=/%23news-591>

4 <https://globe.adsbexchange.com/?icao=4b820d&lat=36.337&lon=21.608&zoom=5.4&showTrace=2022-04-18>

5 <https://globe.adsbexchange.com/?icao=4b820d&lat=36.337&lon=21.608&zoom=5.4&showTrace=2022-04-22>

We kunnen dus niet anders dan constateren dat Turkije als eindgebruiker duidelijk gekend is uit dit certificaat en dat de Vlaamse regering op basis daarvan bijkomende eisen kon opleggen zoals het beperken van de toegestane eindgebruikers. Van ongekend eindgebruik is hier geen sprake, wel van ongecontroleerd eindgebruik. In dit geval werd dus de algemene beleidslijn niet toegepast.

AIRBUS

[Airbus Amber]

END-USE CERTIFICATE

For presentation to the Export Control Authorities of Belgium – Flemish Region

Name of supplier: **ASCO Industries NV/SA Weiveldlaan 2, B-1930 Zaventem**

Description of Goods: **Parts for the A400M wing Flap Supports**

Quantity: **25 full shipsets**

Airbus Operations Limited, located at Pegasus House, Aerospace Avenue, Filton, Bristol, BS34 7PA, hereby certify that the goods and services provided by ASCO Industries NV/SA identified above, are for the sole use within the collaborative A400M Military Transport Aircraft Programme governed by the Intergovernmental MoU between the six participating nations. The intermediate industrial consignees are controlled by relevant export authorisations of participating nations. The final end-user countries outside of the MoU countries will be subject to mutual agreement between the participating governments and relevant end-user undertakings will be executed through the Spanish Government (country of delivery).

End-Use

A400M Military Transport Aircraft

End-users and potential end-users

Ministries of Defence, their armed forces and their organization in:

Participating Countries: Germany, France, Belgium, Luxembourg, Spain, the United Kingdom and Turkey;

Other Customer Countries: (contracted after prior authorization of all participating countries): Malaysia

Other potential Customer Countries: (subject to prior authorization by all participating countries) - Norway, Canada, Italy, Portugal, Greece, The Netherlands, Denmark, Australia, Japan, New Zealand, South Korea, Austria, Sweden, Switzerland, and Finland, South Africa

Intermediate Consignees (Name, Address and Country)

1. A400M International Procurement Agency and Prime Contractor

OCCAR

Airbus Military S.L. Headquartered at Avenida Aragon 404, 28022 Madrid Spain

2. Industrial Partners (First level subcontractors/ National Companies)

Airbus SAS	Headquartered at 2 Rond Point Emile Dewoitine, 31700, Blagnac	France
Airbus Operations GmbH	Headquartered at Kreetzlag 10, 21129, Hamburg	Germany
Airbus Operations S.A.S.	Headquartered at 316, Route de Bayonne, 31060, Toulouse	France
Airbus Operations SL	Headquartered at Avenida de John Lennon, Madrid	Spain

© Airbus Operations Limited, 2020. All rights reserved. Confidential and proprietary document. This document and all information contained herein is the sole property of Airbus Operations Limited. No intellectual property rights are granted by the delivery of this document or the disclosure of its content. This document shall not be reproduced or disclosed to a third party without the express written consent of Airbus Operations Limited. This document and its content shall not be used for any purpose other than that for which it is supplied.

From Samantha Grant Date 6th April 2021 Reference EUU M20002506

Page 4

2. De gebrekkige toepassing van de catch-all bepaling

Het jaarverslag zet op p. 57 en 58 uiteen hoe de huidige catch-all bepaling voor “ander voor militair gebruik dienstig materiaal” is tot stand gekomen en wordt gehanteerd. Ook hier moeten we vaststellen dat er sprake is van gebrekkige controle.

Van de oude catch-all bepaling werd beweerd dat die te breed was en daardoor voor overbodige vergunningsprocedures zorgde. Concrete, zich reëel voordoende voorbeelden werden daarbij nooit gegeven. Maar het is ondertussen wel duidelijk dat de huidige catch-all bepaling een hoop specifiek voor militair gebruik ontworpen componenten niet meer ‘vangt’. Dit leidt tot uitvoer gebruikt in problematisch eindgebruik. Dat blijkt uit het opduiken van in het Vlaams gewest geproduceerde onderdelen in wapensystemen ingezet in recente conflicten. De uitvoer hiervan zou nooit toegestaan zijn als die onderworpen was geweest aan een toetsing van de uitvoercriteria en de in het jaarverslag aangegeven beleidslijnen gevolgd werden.

Het Vredesinstituut signaleerde reeds het opduiken van aan militaire specificaties aangepaste beeldschermen van Barco (nu Scioteq) in Russische Pantsir-luchtafweersystemen. Wij kunnen daar een ander problematisch eindgebruik aan toe voegen, dat in strijd is met de in dit jaarverslag uiteengezette beleidslijnen: het gebruik van Barco beeldschermen in de controlestations van de Hermes 450 en Hermes 900 drones, geproduceerd door het Israëlische Elbit.

CASE 2 – Wat de huidige catch-all bepaling niet vangt:

Beeldschermen voor Israëlische drones

Ten aanzien van Israël zou er sinds september 2006 een algemene beleidslijn over de uitvoer en doorvoer van strategische goederen (inclusief dual-use) gehanteerd worden, die erop neerkomt dat een vergunning niet wordt toegestaan als de eindgebruiker de Israëlische overheid, het Israëlische leger of een Israëlische defensiegerelateerde onderneming is, of als civiele ondernemingen de goederen zullen aanwenden voor militaire doeleinden.

In praktijk laat deze beleidslijn wel vergunningen toe met als bestemming een Israëlische defensiegerelateerde onderneming wanneer die een eindgebruik buiten Israël kennen.

Hermes 450 en 900

De Hermes 450 is een UAV ontwikkeld door het Israëlische defensiebedrijf Elbit. Het is actief in gebruik door het Israëlische leger sinds 2003 en is

regelmatig ingezet in Gaza, tijdens de Libanon-oorlog in 2006 en vermoedelijk de laatste jaren ook in Syrië.

De Hermes 900 is een verder ontwikkelde versie met grotere capaciteiten. Deze UAV zag zijn eerste actieve inzet door het Israëlische leger in juli 2014 in Gaza en werd sindsdien regelmatig ingezet in Gaza en vermoedelijk ook Syrië.

Beide drones kunnen bewapend worden en worden ook regelmatig ingezet als aanvalsplatform, onder meer in de Israëlische 'targeted killing'-politiek.

Israël commercialiseert deze UAVs ook actief, onder meer naar landen waar het Vlaams gewest geen vergunningen voor zou geven. Zo werden in 2008 10 Hermes 450-systemen verkocht aan Azerbeidzjan. Hetzelfde gebeurde later met het Hermes 900-systeem, waarvan Azerbeidzjan er 15 heeft gekocht met eerste levering in 2017. Beide systemen werden actief en gewapend ingezet in de oorlog rond Nagorno-Karabakh in 2020. Israël is niet gebonden door het OVSE embargo tegen Azerbeidzjan, maar het Vlaams gewest is dat wel.

De grondstations van de Hermes 450 en Hermes 900 bevatten schermen van Barco/Scioteq. Deze schermen zijn aangepast aan militaire specificaties voor gebruik in slagveld-omstandigheden. Deze producten worden dan ook volledig of grotendeels geïntegreerd in militaire systemen en zijn niet zomaar inwisselbaar met onderdelen op de civiele markt.

Bron: Elbit, <https://www.youtube.com/watch?v=Gek30-orpbs> (0:54)

Als deze producten onder exportcontrole stonden zouden ze volgens de algemene beleidslijn inzake Israël niet uitgevoerd kunnen worden. Sinds de versoepeling van de catch-all worden deze producten niet meer aan exportcontrole onderworpen, waarmee het concrete toepassingsgebied van deze beleidslijn sterk uitgehold werd.

Resultaat is dat in het Vlaams gewest geproduceerde componenten opduiken in militaire systemen en ingezet worden in conflictgebieden, terwijl deze export een toetsing aan de exportcriteria niet zou doorstaan.

CASE 3 - Wat de huidige catch-all bepaling niet vangt:

Beeldschermen voor Russische Pantsir systemen

Het Vredesinstituut wees op een ander voorbeeld van uitvoer dat het gevolg is van de inperking van de catch-all clause. Schermen van Barco/Scioteq blijken geïntegreerd in Russische Pantsir-systemen, een geavanceerd luchtafweersysteem.⁶

Dit soort Pantsirs wordt momenteel ingezet in Oekraïne⁷ en duiken ook op in diverse conflictgebieden waar Rusland militaire ondersteuning biedt. Rusland leverde deze systemen ook aan het Assad-regime in Syrië.⁸ Ook aan de militie van kolonel Haftar, één van de strijdende partijen in Libië, werden Pantsirs van Russische origine geleverd.⁹ Dit weliswaar door de VAE.

foto: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/20/vlaamse-beeldschermen-van-barco-in-russische-militaire-voertuige/>

- 6 Vlaams Vredesinstituut, De defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen: doorlichting van een sector op scherp, p. 48.
- 7 https://twitter.com/mod_russia/status/1509172072504778758;
<https://www.oryxspioenkop.com/2022/02/attack-on-europe-documenting-equipment.html> vermeldt 10 vernietigde Pantsir-systemen in Oekraïne
- 8 <https://defence-blog.com/israel-targeted-several-pantsir-s1-air-defense-system-in-syria/>;
<https://twitter.com/idf/status/994625305007607813>
- 9 <https://www.military.africa/2020/05/ina-loses-al-watiya-airbase-several-pantsir-s1-systems-destroyed/>

Het toenmalige Barco leverde 200 schermen tussen 2008 en 2013. Er geldt geen algemene beleidslijn voor Rusland, gezien de export van strategische goederen volledig onder de geldende embargo's valt. De uitvoer stopte door het instellen van deze embargo's naar aanleiding van de bezetting van de Krim door Rusland.

Maar deze uitvoer blijft wel een voorbeeld van hoe de versoepeling van de catch-all clause leidt tot het opduiken van in het Vlaams gewest geproduceerd militair materieel in conflictgebieden. De Russische inzet in Syrië vanaf 2011 en de oorlog met Georgië in 2008 hadden reeds eerder aanleiding moeten zijn om in te grijpen bij deze export.

Conclusie

We moeten dus constateren dat, ondanks de mooi klinkende beleidslijnen, er in praktijk wel degelijk Vlaams militair materiaal bij die eindgebruikers belanden waartegen deze beleidslijnen gericht zijn. Zowel de weigering om verder te kijken naar het finale eindgebruik bij de uitvoer van onderdelen als de versoepeling van de catch-all zijn bewuste beleidskeuzes geweest om dit mogelijk te maken of deze situatie te laten voortduren. Resultaat is dat het 'strengere' Vlaamse exportcontrolebeleid grotendeels een mythe is en een vorm van window dressing.

We roepen het Vlaams parlement dan ook op om deze loopholes te sluiten en voor een effectief exportcontrolebeleid te zorgen. Dit is ook een juridische verplichting op basis van de zorgplicht voortvloeiend uit het 'recht op leven' en het internationaal humanitair recht.